

3. Constitution of Ukraine (1996, June 28). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> [in Ukrainian].
4. Kokhanovs'ka O. (2019). Development of the doctrine of non-property relations in Ukraine. *Pravo Ukrayiny*, 1, 93–104. DOI: 10.33498/louu-2019-01-093 [in Ukrainian].
5. Laks Dzh. (1992). On the pluralism of human nature. *Voprosy filosofii*, 10, 103–111. Retrieved from: http://www.bim-bad.ru/docs/lacks_o_pluralisme.pdf [in Russian].
6. Fundamentals of the legislation of Ukraine on health care № 2801–XII. (1992, November, 19). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian].
7. Posykalyuk O.O. (2016). Genesis of the doctrine of personal non-property rights in the Romanesque, Germanic and Anglo-American systems of private law. *Pryvatne pravo i pidpryyemnytstvo*, pp. 186–191. [in Ukrainian].
8. Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine on judicial practice in cases of protection of the dignity and quality of individuals, as well as the business reputation of individuals and legal entities № 1. (2009, February, 27). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#Text [in Ukrainian].
9. Rabinovych P (2018). Universal canon of human rights. *Pravo Ukrayiny*, 9, pp. 109–123. DOI: 10.33498/louu-2018-09-109 [in Ukrainian].
10. Savonova H. (2019). The ontology of good and evil and the problem of freedom of choice by a Christian in the philosophical considerations of S. Kierkegaard. *HRANI*, 1, 110–116. DOI: 10.15421/171914 [in Ukrainian].
11. Slipchenko S.O. (2018). Development of the doctrine of personal inalienable rights in European countries. *Rozvytok suchasnoho pryvatnoho prava v krayinakh Yevropy. Materialy VIII Mizhnarodnoho tsyvilistichnoho forumu (pp. 240–245)*. Kyiv: TOV “Bilotserkivdruk”. [in Ukrainian].
12. Stefanchuk R.A. at all (2018) The right to euthanasia: for or against? *Patolohiya*. 3 (44), pp. 390–395. DOI: 10.14739/2310-1237. 2018.3.151873 [in Ukrainian].
13. Tymotey O., Kotsur T, (2019). Pope: Euthanasia and suicide that help are a defeat for all. Retrieved from: <https://www.vaticannews.va/uk/world/news/2019-06/tweet-papy-5-cherwnya-2019.html> [in Ukrainian].
14. Ukrinform dated February 23, 2021. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3143182-espl-zobovazav-ukrainu-oplatiti-likuvanna-orfannomu-pacientu-blagodijnij-fond.html> [in Ukrainian].
15. Civil Code of Ukraine № 435–IV. (2003, January, 16). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.3.32>

SPOSOBY POPRAWY REGULACJI PRAWNYCH BAZ DANYCH NA UKRAINIE

Andrii Petrenko

Kierownik Działu Obsługi Kampanii Rekrutacyjnej

Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Tarasa Szewczenki (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-3255-2961

Petrenko@gmail.com

Adnotacja. Formułowanie propozycji poprawy regulacji prawnych baz danych na Ukrainie wiąże się z szeregiem zagadnień, w szczególności o charakterze teoretycznym i normatywnym. Jednym z głównych problemów rozwoju sposobów poprawy jest poszukiwanie i podkreślanie rzeczywistych problemów stosunków prawnych dotyczących tworzenia i korzystania z baz danych, a także problemów lub niedoskonałości przepisów cywilnoprawnych baz danych na Ukrainie. Pomimo dużej liczby badań dotyczących regulacji prawnych baz danych zarówno na Ukrainie, jak i za granicą, problemy regulacji prawnych, a w niektórych aspektach i ochrony baz danych, nadal istnieją, regularnie stając się przedmiotem inicjatyw legislacyjnych. Celem artykułu jest przegląd i próba sformułowania problemów regulacji prawnych na Ukrainie baz danych różnych typów, w zależności od kryterium oryginalności, formy reifikacji, wypełnienia innymi przedmiotami prawa autorskiego, a także przedstawienie własnej wizji autora odpowiednich dźwigni regulacji prawnych dla zamierzonego rozwiązania wyznaczonych problemów, biorąc pod uwagę specyfikę istnienia baz danych w Internecie oraz technologii pozyskiwania i przetwarzania dużych zbiorów danych „Big Data”. Opisano 4 poziomy problematyki regulacji baz danych na Ukrainie, które można krótko określić jako: problemy związane z ochroną własności intelektualnej w Internecie; problemy związane z ochroną danych osobowych; problemy regulujące realizację transakcji w Internecie; problemy związane z nielegalnymi działaniami popełnionymi za pomocą technologii komputerowych w Internecie. W artykule wyjaśniono przyczyny problemów prawnych regulacji baz danych, ustalono związki przyczynowo-skutkowe, które warunkują długotrwałe istnienie luk regulacji prawnych. Optymalne rozwiązania niektórych problemów regulacji prawnych są postrzegane jako środki cywilnoprawnego racjonowania stosunków prawnych w zakresie praw autorskich do baz danych, a mianowicie: dalsza implementacja norm prawa europejskiego na podstawie implementacji prawa zgodnie z Umową o stowarzyszeniu z Ustawą Ukrainy „O prawie autorskim i prawach pokrewnych”, przyciąganie ekspertów z Unii Europejskiej, zapewnienie wsparcia przeglądu ustawy przez Radę Najwyższą ze strony ministerstw Gabinetu Ministrów Ukrainy; wyszczególnienie i uregulowanie procedur ochrony nieoryginalnych baz danych według rodzaju „sui generis”.

Słowa kluczowe: regulacje prawne, bazy danych, handel elektroniczny, umowa.

WAYS TO IMPROVE THE LEGAL REGULATION OF DATABASES IN UKRAINE

*Andrii Petrenko**Head of the Department of Entrance Support**Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)**ORCID ID: 0000-0003-3255-2961**Petrenko@gmail.com*

Abstract. The formulation of proposals to improve the legal regulation of databases in Ukraine is associated with a number of issues, including theoretical and regulatory. One of the main problems of developing ways to improve the search and identification of real problems of legal relations regarding the creation and use of databases, as well as problems or imperfections of civil law regulation of databases in Ukraine. Despite the large amount of research on the legal regulation of databases in both Ukraine and abroad, the problems of legal regulation, and in some respects the protection of databases, continue to exist, regularly becoming the subject of legislative initiatives. The aim of the article is to review and try to formulate problems of legal regulation in Ukraine of different types of databases, depending on the criterion of originality, form of materialization, filling with other objects of copyright, as well as the author's own vision of appropriate levers of legal regulation. Features of the existence of databases on the Internet and technologies for obtaining and processing large data sets "Big Data". 4 levels of problems of database regulation in Ukraine are described, which can be briefly defined as: problems related to the protection of intellectual property on the Internet; problems related to personal data protection; problems of regulating transactions on the Internet; problems related to illegal actions committed with the help of computer technology on the Internet. The article clarifies the causes of problems of legal regulation of databases, establishes causal links that lead to the long-term existence of gaps in legal regulation. The appropriate solutions to certain problems of legal regulation are measures of civil law regulation in the field of copyright on the basis of databases, namely: further implementation of European law based on the implementation of legislation in accordance with the Association Agreement to the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights", involvement of experts from the European Union, providing support to the consideration of the bill by the Verkhovna Rada by the relevant ministries of the Cabinet of Ministers of Ukraine; detailing and normative consolidation of procedures for protection of non-original databases by the right of a special kind "sui generis".

Key words: normative-legal regulation, databases, e-commerce, agreement.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАЗ ДАНИХ В УКРАЇНІ

*Андрій Петренко**керівник відділу супроводу вступної кампанії**Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)**ORCID ID: 0000-0003-3255-2961**Petrenko@gmail.com*

Анотація. Формулювання пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання баз даних в Україні пов'язане з низкою питань, зокрема теоретичного і нормативного характеру. Одна із основних проблем – вироблення шляхів вдосконалення пошук і виокремлення реальних проблем правовідносин із приводу створення і використання баз даних, а також проблем чи недосконалості цивільно-правового регулювання баз даних в Україні. Незважаючи на велику кількість досліджень щодо правового регулювання баз даних як в Україні, так і за кордоном, проблеми правового регулювання, а в деяких аспектах і захисту баз даних надалі існують, регулярно стаючи об'єктом законодавчих ініціатив. Метою статті є огляд та спроба формулювання проблем правового регулювання в Україні баз даних різних типів залежно від критерію оригінальності, форми уречевлення, наповнення іншими об'єктами авторського права, а також викладення власного бачення автора належних важелів правового регулювання для передбачуваного вирішення окреслених проблем з урахуванням особливостей існування баз даних в мережі Інтернет і технологій отримання і обробки великих масивів даних «Big Data». Описано 4 рівні проблематики регулювання баз даних в Україні, що коротко можуть бути означені, як: проблеми, пов'язані із захистом інтелектуальної власності в мережі Інтернет; проблеми, пов'язані із захистом персональних даних; проблеми регулювання здійснення правочинів в мережі Інтернет; проблеми, пов'язані з протиправними діями, вчиненими з допомогою комп'ютерних технологій в мережі Інтернет. У статті з'ясовуються причини виникнення проблем правового регулювання баз даних, встановлюються причинно-наслідкові зв'язки, що зумовлюють тривале існування прогалин правового регулювання. Оптимальними рішеннями визначених проблем правового регулювання вбачаються заходи цивільно-правового унормування правовідносин у сфері авторських прав на бази даних, а саме: подальша імплементація норм Європейського права на основі імплементації законодавства відповідно до Угоди про асоціацію до Закону України «Про авторське право і суміжні права», залучення експертів з Європейського Союзу, забезпечення супроводження розгляду законопроекту Верховною Радою з боку профільних міністерств Кабінету міністрів України; деталізація і нормативне закріплення процедур захисту неоригінальних баз даних за правом особливого роду «sui generis».

Ключові слова: нормативно-правове регулювання, бази даних, електронна торгівля, договір.

Вступ. Перехід на якісно нові рівні роботи з інформацією в рамках комп'ютерної та інформаційної революції, на думку експертів, передбачає розвиток такої інституалізації суспільного устрою, за яким більшість працюючих членів суспільства будуть безпосередньо зайняті виробництвом, зберіганням, переробкою та реалізацією інформації, особливо найвищої її форми – знань. У свою чергу цивільне право в цьому сенсі являє собою найважливішу площину? в якій регулюються відносини з приводу інформації, а також охороняються відповідні об'єкти, на яких поширюється авторське право.

Поряд із тим слід звернути увагу, що в межах досліджень вчених-юристів відносини з приводу баз даних (їх створення, функціонування, відчуження тощо), а також авторсько-правові аспекти цих правовідносин ще є мало дослідженими, так само, як і малодослідженими досі ще є відносини в мережі Інтернет (Мукаєва at all, 2016: 136), в якій, як правило, розміщуються ці бази даних (це стосується тих баз даних, що об'єктивовані в електронній формі; при цьому, сьогочасні тенденції зводяться до того, що бази даних, як правило, сутнісним чином розуміються саме як електронні збірники творів).

Вказане можна пояснити тим, що хоча інформаційно-мережева епоха та процеси глобалізації на пострадянському просторі відбулись ще з кінця вісімдесятих років ХХ ст. (Demun, 2015: 73–78), правове регулювання цих відносин в Україні (Мукаєва, 2016: 68) здійснювалось із суттєвим запізненням відносно до інформаційно-комунікаційних технологій, становлення та можливостей інформаційного суспільства (тобто неадекватно до практичної дійсності). Саме тому виникає потреба в переосмисленні нормативно-правового регулювання баз даних в нашій державі та формування пропозицій щодо його вдосконалення відносно до актуальних потреб інформаційного суспільства, а також вимог ринку інформації, ринку технологій та сервісів для обробки «великих даних».

Основна частина. Об'єктивність проблематики практичної недостатності правового регулювання баз даних в Україні (практичні проблеми належного функціонування баз даних) очевидна. Вчені зазначають, що під поняттям «проблема» слід розуміти таку складну ситуацію, подолання якої можливе шляхом її вирішення (Ardashkyn, 2004: 147). Аналогічна дефініція цього терміну міститься у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» (за редакцією В.Т. Бусол), у відповідності до якого проблема – це «складне теоретичне або практичне питання, що потребує вирішення, вивчення, дослідження» (Busel, 2005: 1143). Тобто стверджувати про об'єктивну недостатність правового регулювання баз даних в Україні можна лише тоді, коли наявне правове регулювання цих об'єктів авторського права є таким, що спричиняє проблеми в реалізації правових відносин з приводу баз даних та суміжних відносин. З огляду на це слід звернути увагу на такі практичні проблеми недостатності сьогочасного правового регулювання баз даних:

1) проблеми, що пов'язані із захистом прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. У наукових розробках дослідниками звертається увага на те, що нелегальне розповсюдження фільмів, телепередач й інших відеороликів, а також музичних творів, книг і програмних продуктів в мережі Інтернет сягає гігантських масштабів, тому що мережа Інтернет надає достатньо можливостей для фактично безконтрольного відтворення і поширення таких об'єктів (Azyzov, 2016: 269–270; Мукаєва, 2016: 69). З іншого боку, ця проблема, яка для нашої держави вже стала «традиційною» та такою, якій закономірним чином широко приділяють увагу вчені-цивілісти (Ardanov, 2010; Borysenko, 2010; Hrihoriant, 2016; Kuryliuk, 2014; Pastukhov, 2002), на думку окремих вчених, ще не є достатньо реальною та актуальною проблемою. Зокрема, О.Д. Довгань зазначає, що «безліч інформаційних повідомлень у цифровому вигляді, що зведені в базу даних, становлять інтерес і можуть потребувати не тільки їх охорони, а й захисту». Утім, «за нинішнього технічного рівня скопіювати з мережі бази даних не завжди можливо, тому й особливий проблем із її захистом не виникає. Проблеми можуть і виникають із захистом від копіювання окремих творів, що знаходяться в базі даних» (Dovhan, 2017);

2) проблеми, які пов'язані із захистом персональних даних. Як вже нами зазначалось, створення та використання баз даних сприяють отриманню численних переваг для авторів та користувачів цих баз даних в різних сферах буття людини: поява нових бізнес-моделей, побудованих на індивідуальному ставленні до клієнта; вдосконалення системи охорони здоров'я, поліпшення криміногенної ситуації в великих містах, боротьба з шахрайськими діями тощо. Поряд із тим великі дані, як зазначають мають також і «темну сторону» свого існування (про що нами вже вказувалось), володіючи значним потенціалом для вторгнення в приватне життя громадян (Savelev, 2015: 62), адже в цьому контексті діє принцип «чим більше персональних даних людини міститься в інформаційному світі, тим більш можливий вплив на життя цієї людини, і відповідно, величина ризику порушення його прав» (Mavrynskaia, 2017: 2). Саме тому цілком справедливим вважаємо твердження про те, що сьогодні особливу загрозу нормальному здійсненню цивільно-правових відносин становить недооцінка ступеня суспільної небезпеки незаконного обігу баз даних, який завдає матеріальної та моральної шкоди суб'єктам персональних даних (Trofymov, 2008: 4). В тій чи іншій мірі на цю обставину також звертають увагу в своїх дослідженнях й українські правники (Bryzhko at all, 2007; Hnatiuk, 2016; Korovaiko, 2018; Kulinich, 2007; Obukhovska, 2014).

Аналізуючи наявну практику, можна дійти висновку, що, незважаючи на вже тривале існування нормативного врегулювання питання захисту персональних даних на законодавчому рівні (хоча, на що нами вже зверталася увага, дане законодавче регулювання вимагає модернізації, будучи об'єктивно неефективним в достатній мірі), легальні межі відповідних правил у реальній дійсності постійно порушуються. Зокрема, зловмисниками (що нами було виявлено в контексті дослідження бази даних ДЗК) вчиняються викрадення інформації, що є персональними даними (конфіденційної, секретної інформації), з баз даних, а також здійснюються інші незаконні способи заволодіння інформацією особистого характеру, на основі якої створюються бази даних користувачів з адресами їх проживання тощо, відбуваються неправомірні операції

з покупки-продажу або ж обміну базами персональних даних користувачів (Мукаєва, 2016: 70). З огляду на це необхідно наголосити, щодо баз персональних даних, а також до баз даних загалом повинні нормативно передбачатись правила належного адміністрування баз даних, що передбачатимуть комплексні технічні та юридичні вимоги щодо належного захисту адміністратором інформації, що міститься в базі даних, якщо ця інформація потребує такого захисту;

3) проблеми, що пов'язані із правовим регулюванням електронної торгівлі у мережі Інтернет. Не викликає сумнівів, що «традиційні» способи торгівлі в Україні поступово трансформуються та реалізуються в кіберпросторі, що надає численні переваги для суб'єктів господарювання та ставить підприємців та покупців товарів і послуг перед численними ризиками. При цьому ризики виникнення конфліктних ситуацій безумовно збільшуються у разі купівлі-продажу складних об'єктів авторського права, головним чином, баз даних, що можуть містити значні об'єми інформації, яка в дійсності може виявитись в частині (чи повністю) недостоірною, неактуальною тощо, а сама база даних – «неоригінальною».

При цьому слід враховувати той факт, що незважаючи на певні складнощі та об'єктивні проблеми розвитку, технології великих даних «стають одним з найважливіших напрямків формування нових сервісів, підвищення конкурентоспроможності сервісних підприємств, створення інноваційних маркетингових інструментів просування послуг в економіці знань» (Baburyn, 2014: 105), широко застосовуються в державному управлінні. Саме тому поступове зростання об'єму операцій на легальному ринку баз даних, який сьогодні ще не є критичним, а тому формально начебто не є особливо проблематичним, не може виправдати затримки у розвитку правового регулювання баз даних, якого потребують учасники інших цивільно-правових відносин, що зацікавлені у безпечному та оптимальному функціонуванні баз даних;

4) проблеми, що пов'язані із шахрайством у мережі Інтернет. На даний момент існує величезна кількість різних видів шахрайства в у кіберпросторі, слід враховувати і те, що з плином часу з'являються все нові види шахрайств (Мукаєва et al., 2016: 148-149), які можуть здійснюватись у цивільно-правових відносинах з приводу баз даних, зокрема: створення сайтів-підробок, тобто, веб-сайтів, що зовні не відрізняються від оригінальних сайтів (в якості об'єкту обираються популярні веб-сайти, користування якими передбачає внесення користувачами персональних даних), відвідавши які, зловмисник отримує доступ до облікового запису користувача на оригінальному сайті та/або до пристрою, з якого відбувалось відвідування сайту-підробки (у тому разі, якщо відвідування відбувалось з корпоративного комп'ютера існує ризик подальшого використання цього комп'ютера та мережі зловмисником); створення та поширення програм-блокувальників, що створюються з метою їх використання для проникнення, наприклад, в СУБД та блокування доступу до цієї бази даних (як наслідок, зловмисник повідомляє адміністратора та/або користувача бази даних про те, що розблокування системи відбудеться після надання викупу). Звісно, окреслена проблема, щонайперше, вказує на недостатність правового регулювання попередження та протидії шахрайству у кіберпросторі, утім, цей факт не заперечує можливість висновку про необхідність нормативного закріплення стандартів забезпечення безпеки функціонування бази даних.

Відповідність правового регулювання баз даних в Україні законодавству про бази даних Європейського Союзу. Держави, що не є державами-членами ЄС, не зобов'язані наближувати власне національне законодавство до договорів, директив і регламентів Євросоюзу, утім, як відомо, в силу прогресивності європейського законодавства (так само, у зв'язку із укладанням договору про асоціацію з ЄС, що містить вимоги щодо наближення національного законодавства до європейського права) або з огляду на європейські перспективи держави, що не є державою-членом Союзу, наближують власне законодавство до європейського. Також важливим мотивом для окресленого є бажання держави, що не є державою-членом Євросоюзу, наблизити національні стандарти до європейських з метою розширення адаптивних можливостей громадян третіх держав у Європейському Союзі.

Що ж стосується України, то слід зауважити, що цивільне законодавство нашої держави у частині регулювання баз даних до сьогодні не є належною мірою адаптованим до законодавства про бази даних ЄС (загалом, адаптація законодавства України про інтелектуальну власність до європейського права є актуальною проблемою, яку широко досліджують українські вчені (Kapitsa, 2005; Lyumar, 2011; Shapoval et al., 2015)), що прямо впливає з результатів проведеного нами дослідження у межах підрозділу 1.3 цієї дисертації. Особливо проблематичним це питання виявляється з огляду на положення Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part, 2014), в яких містяться певний набір правил регулювання баз даних, що мають бути закріплені в українському цивільному законодавстві.

Проблематика правового регулювання окремих баз даних. Досліджуючи в межах цієї дисертації проблемні питання правового регулювання та реалізації правових норм про базу даних ДЗК (також нами було фрагментарно проаналізовано законодавство про бази персональних даних й виявлено суттєві його практичні недоліки), ми дійшли висновку відносно недосконалості правового регулювання цієї бази даних, що обумовлено як спеціальними (наприклад, відсутність визначення «база даних ДЗК», неоднозначність розуміння законодавцем об'єктів ДЗК та об'єктів бази даних ДЗК тощо), так і загальними проблемами правового регулювання баз даних в Україні. При цьому, як загальні, так і спеціальні проблеми правового регулювання бази даних ДЗК дозволяють сформулювати узагальнені пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання баз даних в нашій державі.

З огляду на викладене можна дійти висновку, що вдосконалення правового регулювання баз даних в нашій державі має відбуватись у напрямку приведення положень цивільного законодавства про бази даних до норм європейського права, а саме у відповідності до положень Угоди про асоціацію та в частині забезпечення цивільно-правового захисту «неоригінальних» баз даних. Зважаючи на недосконалість існуючого правового регулювання баз даних в Україні та прогресивність європейського законодавства про бази даних, враховуючи зобов'язання нашої держави щодо реалізації Угоди про асоціацію, вже сформульовані українськими вченими (Androschuk, 2008; Drobiazko, 2008; Komziuk, 2010; Lytvyn, 2010) актуальні до сьогодні пропозиції щодо адаптації українського законодавства до права ЄС, вважаємо за доцільне розробити та прийняти Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо їх адаптації до законодавства ЄС у частині регулювання баз даних».

Поряд із тим слід звернути увагу на те, що Постановою КМУ «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», від 25 жовтня 2017 року № 1106 (On the implementation of the Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part, 2017) на Міністерство економічного розвитку і торгівлі України покладається обов'язок до 31 грудня 2023 року виконати завдання щодо уточнення положень законодавства щодо охорони баз даних відповідно до положень Угоди про асоціацію, здійснивши такі заходи:

1) розроблення та подання на розгляд Уряду України законопроекту про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» щодо запровадження охорони баз даних відповідно до положень Угоди про асоціацію;

2) опрацювання законопроекту із залученими експертами ЄС;

3) забезпечення супроводження розгляду Верховною Радою України законопроекту. Подібні заходи в зазначений строк Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України має також реалізувати з метою уточнення положень законодавства відповідно до норм Угоди про асоціацію у частині, що стосується: суб'єкта авторського права на бази даних; обмежених дій, що стосуються баз даних, та винятків щодо таких дій. На виконання цих завдань було розроблено та 26 вересня 2017 року опубліковано на офіційному веб-сайті Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав» (On amendments to some legislative acts on the regulation of copyright and related rights, 2018), аналіз норм якого не в повній мірі враховує вимоги імплементації до українського законодавства європейських норм про бази даних;

4) врегулювання проблемних питань «неоригінальних» баз даних. В аналізі регуляторного впливу до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав» зазначається, що чинне законодавство передбачає можливість охорони правом особливого роду (*sui-generis*) неоригінальних баз даних, однак слід констатувати відсутність спеціальних правових норм, що стосуються такої охорони, що «ускладнює захист законних інтересів власників неоригінальних баз даних, у створення яких часто вкладаються великі інвестиції». Окрім того, в аналізі регуляторного впливу до вказаного законопроекту зазначається, що «в епоху інформаційного суспільства та Інтернету стає легко отримати доступ до змісту таких баз даних, здійснювати повторне використання шляхом створення аналогічної бази даних і, таким чином зменшуючи комерційну вартість бази даних, зміст якої було використано» (Analysis of the regulatory impact on the draft Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts on the Regulation of Copyright and Related Rights», 2018). Таким чином, напрацювання правових механізмів захисту неоригінальних баз даних не лише усуне проблемні питання, але й матиме додатковий позитивний ефект для захисту інвестицій у сфері баз даних.

Висновки. У статті з'ясовано причини виникнення проблем правового регулювання баз даних, встановлюються причинно-наслідкові зв'язки, що зумовлюють тривале існування прогалин правового регулювання. Оптимальними рішеннями визначених проблем правового регулювання вбачаються заходи цивільно-правового унормування правовідносин у сфері авторських прав на бази даних, а саме: подальша імплементація норм Європейського права на основі імплементації законодавства відповідно до Угоди про асоціацію до Закону України «Про авторське право і суміжні права», залучення експертів з Європейського Союзу, забезпечення супроводження розгляду законопроекту Верховною Радою з боку профільних міністерств Кабінету міністрів України; деталізація і нормативне закріплення процедур захисту неоригінальних баз даних за правом особливого роду «*sui generis*».

Список використаних джерел:

1. Азизов Р.Ф. Правовое регулирование в сети Интернет: сравнительно- и историко-правовое исследование : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Санкт-Петербург, 2016. 331 с.
2. Аналіз регуляторного впливу до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав». від 01.02.2018 № 7539.
3. Андросчук Г.О. Право інтелектуальної власності на неоригінальні бази даних: аналіз регіонального і національного законодавства. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2008. № 4. С. 25–37.
4. Арданов О.Є. Розвиток партнерства для подолання цифрового піратства в мережі Інтернет. *Інтелектуальна власність*. № 8. 2010. С. 20–30.
5. Ардашкин И.Б. «Проблема» и «проблематизация»: соотношение и интерпретация понятий в современной эпистемологии. 2004. Т. 307(4). С. 147–150.

6. Бабурин В.А., Яненко М.Е. Технологии Big Data в сервисе: новые рынки, возможности и проблемы. *Технико-технологические проблемы сервиса*. 2014. № 1(27). С. 100–105.
7. Борисенко І.Л. Особливості самозахисту прав інтелектуальної власності в глобальній мережі Інтернет. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 1. С. 197–201.
8. Брижко В.М, Швець М.Я. До питання е-торгівлі та захисту персональних даних. *Правова інформатика*. 2007. № 1(13). С. 14–28.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / голов. ред. В.Т. Бусел, ред.-лексикографи: В.Т. Бусел, М.Д. Василюк-Дерибас, О.В. Дмитрієв, Г.В. Латник, Г.В. Степенко. Київ-Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
10. Гнатюк С.Л. Особливості захисту персональних даних в сучасному кіберпросторі: нормативно-правовий досвід ЄС. Проблеми захисту прав людини в інформаційному суспільстві: мат. наук.-практ. конф. (Київ, 1 квітня 2016 р.) / Упорядн.: В.М. Фурашев, С.Ю. Петряєв. Київ : Вид-во «Політехніка», 2016. С. 88–96.
11. Грігор'янц Г.І. Піратство як порушення авторських і суміжних прав в мережі Інтернет : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2016. 195 с.
12. Демин А.А. Ценностные основания формирования идентичности сообщества. Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. *Вопросы теории и практики*. 2015. № 2-1(52). С. 73–78.
13. Довгань О.Д. Право власності на інформацію та правовий захист баз даних. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського: зб. наук. пр.* Київ, 2017. Вип. 48. С. 102–109.
14. Дроб'язко В.С. Охорона баз даних в Україні. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2008. № 6. С. 26–31.
15. Капіца Ю.М. Напрями адаптації законодавства України у сфері охорони інтелектуальної власності до законодавства Європейського Союзу. *Право України*. 2005. № 1. С. 66–70.
16. Кирилюк А.В. Цивільно-правова відповідальність за порушення авторських прав у мережі Інтернет. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 72. С. 154–161.
17. Комзюк Л.Т. Проблеми гармонізації охорони прав на бази даних (у контексті європейської інтеграції країн Центрально-Східної Європи). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 2. С. 213–219.
18. Коровайко О.С. Захист персональних даних у контексті державної реєстрації прав на нерухоме майно. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 90–94.
19. Кулініч О.О. Цивільно-правовий захист персональних даних фізичних осіб. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* 2007. Вип. 33. С. 41–45.
20. Лимар А.П. Гармонізація українського законодавства у сфері інтелектуальної власності із законодавством ЄС. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2011. Вип. 3(10).
21. Литвин С.Й. Зміст суб'єктивного права «sui generis» на неоригінальну копію даних (базу даних). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 1(48). С. 256–265.
22. Мавринская Т.В., Лошкарёв А.В., Чуракова Е.Н. Обезличивание персональных данных и технологии «больших данных» (BigData). *Интерактивная наука*. 2017. № 16. С. 1–8.
23. Микаева А.С. Проблемы правового регулирования в сети Интернет и их причины. 2016. №9(70). С. 67–75.
24. Микаева А.С., Микаева С.А. Мошенничество в сети Интернет. *Наука и инновации в современных условиях: сб. статей Междунар. науч.-практ. конф.* (Казань, 20 января 2017 г): в 4-х ч. Уфа : АЭТЕРНА, 2016. Ч. 3. С. 148–149.
25. Микаева А.С., Рутковская О.А. Правовая природа отношений в сети Интернет и их специфика. *Научное обозрение. Серия 1: Экономика и право*. 2016. № 3. С. 136–142.
26. Обуховська Т.І. Захист персональних даних в умовах розвитку інформаційного суспільства: передумови, принципи та міжнародне законодавство. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2014. № 1. С. 95–103.
27. Пастухов О.М. Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2002. 174 с.
28. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Постанова КМУ від 25.10.2017 № 1106. *Офіційний вісник України*. 2018. № 24. Ст. 852.
29. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав : проект Закону України, від 01.02.2018 № 7539.
30. Савельев А.И. Проблемы применения законодательства о персональных данных в эпоху «Больших данных» (Big Data). *Право. Журнал Высшей школы экономики*. 2015. № 1. С. 43–66.
31. Трофимов О.И. Правовая охрана баз данных операторов электросвязи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14. Москва, 2008. 22 с.
32. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т. 1. Ст. 2125.
33. Шаповал Р.В., Шпак А.П. Адаптація чинного законодавства України до вимог європейського щодо захисту прав інтелектуальної власності. *Право та інновації*. 2015. № 2. С. 32–36.

References:

1. Azyzov R.F. (2016). Pravovoe rehulyrovanye v sety Ynternet: sravnitel'no- u ystoryko-pravovoe yssledovanye [Legal regulation on the Internet: comparative and historical and legal research]: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.01. 331 p. [in Russian].

2. Analiz rehuliatornoho vplyvu do proektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv shchodo vrehuliuвання pytan avtorskoho prava i sumizhnykh prav» [Analysis of the regulatory impact on the draft Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts on the Regulation of Copyright and Related Rights"] vid 01.02.2018 № 7539. [in Ukrainian].
3. Androshchuk H.O. (2008). Pravo intelektualnoi vlasnosti na neoryhinalni bazy danykh: analiz rehionalnogo i natsionalnogo zakonodavstva [Intellectual property rights to non-original databases: an analysis of regional and national legislation]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. № 4. pp. 25–37. [in Ukrainian].
4. Ardanov O.Ie. (2010). Rozvytok partnerstva dlia podolannia tsyfrovoho piratstva v merezhi Internet [Development of partnerships to combat digital piracy on the Internet] // *Intelektualna vlasnist*. № 8. pp. 20–30. [in Ukrainian].
5. Ardashkyn Y.B. (2004). «Problema» y «problematyzatsiia»: sootnoshenye y ynterpretatsiia poniatiy v sovremennoi epystemolohyy ["Problem" and "problematization": correlation and interpretation of concepts in modern epistemology]. *T. 307(4)*. pp. 147–150. [in Russian].
6. Baburn V.A., Yanenko M.E. (2014). Tekhnolohyy Big Data v servysy: novye rynky, vozmozhnosity y problemy [Big Data technologies in the service: new markets, opportunities and challenges] // *Tekhniko-tekhnohycheskye problemy servysa*. № 1(27). pp. 100–105. [in Russian].
7. Borysenko I.L. (2010). Osoblyvosti samozakhystu prav intelektualnoi vlasnosti v hlobalnii merezhi Internet [Features of self-protection of intellectual property rights in the global Internet] // *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 1. pp. 197–201. [in Ukrainian].
8. Bryzhko V.M., Shvets M.Ia. (2007). Do pytannia e-torhivli ta zakhystu personalnykh danykh [On the issue of e-commerce and personal data protection] // *Pravova informatyka*. № 1(13). pp. 14–28. [in Ukrainian].
9. Busel V.T. (2005). Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] (z dod. i dopov.). Kyiv-Irpin: VTF «Perun», 2005. 1728 p. [in Ukrainian].
10. Hnatiuk S.L. (2016). Osoblyvosti zakhystu personalnykh danykh v suchasnomu kiberprostorii: normatyvno-pravovy dosvid YeS [Features of personal data protection in modern cyberspace: EU regulatory experience] // *Problemy zakhystu prav liudyny v informatsiinomu suspilstvi: mat. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 1 kvitnia 2016 r.) / Uporiadn.: V.M. Furashev, S.Iu. Petriaiev*. Kyiv: Vyd-vo «Politekhnik». pp. 88–96. [in Ukrainian].
11. Hrihoriant H.I. (2016). Piratstvo yak porushennia avtorskykh i sumizhnykh prav v merezhi Internet [Piracy as a violation of copyright and related rights on the Internet]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.03. Odesa. 195 p. [in Ukrainian].
12. Demyn A.A. (2015). Tsenosnyie osnovaniia formyrovaniia ydentychnosti soobshchestva [Value foundations of community identity formation] // *Ystorycheskye, fylosofskye, politycheskye y yurydycheskye nauky, kulturolohiia y yskusstvovedenye. Voprosy teoryy y praktyky*. № 2–1(52). pp. 73–78. [in Russian].
13. Dovhan O.D. (2017). Pravo vlasnosti na informatsiiu ta pravovy zakhyst baz danykh [Ownership of information and legal protection of databases] // *Nauk. pr. Nats. b-ky Ukrainy im. V.I. Vernadskoho: zb. nauk. pr. Kyiv. Vyp. 48*. pp. 102–109. [in Ukrainian].
14. Drobiazko V.S. (2008). Okhorona baz danykh v Ukraini [Database protection in Ukraine] // *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. № 6. pp. 26–31. [in Ukrainian].
15. Kapitsa Yu.M. (2005). Napriamy adaptatsii zakonodavstva Ukrainy u sferi okhorony intelektualnoi vlasnosti do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu [Directions of adaptation of the legislation of Ukraine in the field of protection of intellectual property to the legislation of the European Union] // *Pravo Ukrainy*. № 1. pp. 66–70. [in Ukrainian].
16. Kyryliuk A.V. (2014). Tsyvilno-pravova vidpovidalnist za porushennia avtorskykh prav u merezhi Internet [Civil liability for copyright infringement on the Internet] // *Aktualni problemy derzhavy i prava*. Vyp. 72. pp. 154–161. [in Ukrainian].
17. Komziuk L.T. (2010). Problemy harmonizatsii okhorony prav na bazy danykh (u konteksti yevropeiskoi intehratsii krain Tsentralno-Skhidnoi Yevropy) [Problems of harmonization of database rights protection (in the context of European integration of Central and Eastern European countries)] // *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2. pp. 213–219. [in Ukrainian].
18. Korovaiko O.S. (2018). Zakhyst personalnykh danykh u konteksti derzhavnoi reiestratsii prav na nerukhome maino [Protection of personal data in the context of state registration of rights to immovable property] // *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*. № 3. pp. 90–94. [in Ukrainian].
19. Kulinich O.O. (2007). Tsyvilno-pravovy zakhyst personalnykh danykh fizychnykh osib [Civil law protection of personal data of individuals] // *Aktualni problemy derzhavy i prava: zb. nauk. pr. Vyp. 33*. pp. 41–45. [in Ukrainian].
20. Lyman A.P. (2011). Harmonizatsiia ukrainskoho zakonodavstva u sferi intelektualnoi vlasnosti iz zakonodavstvom YeS [Harmonization of Ukrainian legislation in the field of intellectual property with the legislation] // *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*. Vyp. 3(10). [in Ukrainian].
21. Lytvyn S.I. (2010). Zmist subiektyvnoho prava «sui generis» na neoryhinalnu kompiliatsiiu danykh (bazu danykh) [The content of the subjective right "sui generis" to a non-original data compilation (database)] // *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1(48). pp. 256–265. [in Ukrainian].
22. Mavrynskaia T.V., Loshkarëv A.V., Churakova E.N. (2017). Obezlychivanye personalnykh dannyykh y tekhnolohyy «bolshykh dannyykh» (BigData) [Anonymization of personal data and technologies of "big data" (BigData)] // *Ynteraktyvnaia nauka*. № 16. pp. 1–8. [in Russian].
23. Mykaeva A.S. (2016). Problemy pravovoho rehulyrovaniia v sety Ynternet y ykh prychny [Problems of legal regulation on the Internet and their causes]. №9(70). pp. 67–75. [in Russian].
24. Mykaeva A.S., Mykaeva S.A. (2016). Moshennychestvo v sety Ynternet [Fraud on the Internet] // *Nauka y ynnovatsyy v sovremennykh usloviakh: sb. statei Mezhdunar. nauch.-prakt. konf. (Kazan, 20 yanvaria 2017 h): v 4-kh ch. Ufa: AETERNA. Ch. 3*. pp. 148–149. [in Russian].

25. Mykaeva A.S., Rutkovskaia O.A. (2016). Pravovaia pryroda otnosheni v sety Yinternet y ykh spetsyfyka [The legal nature of relations on the Internet and their specifics] // Nauchnoe obozrenye. Seryia 1: Ekonomyka y pravo. № 3. pp. 136–142. [in Russian].
26. Obukhovska T.I. (2014). Zakhyst personalnykh danykh v umovakh rozvytku informatsiinoho suspilstva: peredumovy, pryntsyipy ta mizhnarodne zakonodavstvo [Protection of personal data in the development of the information society: prerequisites, principles and international law] // Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. № 1. pp. 95–103. [in Ukrainian].
27. Pastukhov O.M. (2002). Avtorske pravo u sferi funktsionuvannia vsesvitnoi informatsiinoi merezhi Internet [Copyright in the functioning of the world information network Internet]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.03. Kyiv. 174 p. [in Russian].
28. Pro vykonannya Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [On the implementation of the Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part]: Postanova KMU vid 25.10.2017 № 1106. [in Ukrainian].
29. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv shchodo vrehuliuvannia pytan avtorskoho prava i sumizhnykh prav [On amendments to some legislative acts on the regulation of copyright and related rights]: proekt Zakonu Ukrainy vid 01.02.2018 № 7539. [in Ukrainian].
30. Savelev A.Y. (2015). Problemy primeneniia zakonodatelstva o personalnykh dannykh v epokhu «Bolshikh dannykh» (Big Data) [Problems of the application of legislation on personal data in the era of "Big Data"] // Pravo. Zhurnal Vyshei shkoly ekonomyky. № 1. pp. 43–66. [in Russian].
31. Trofymov O.Y. (2008). Pravovaia okhrana baz dannykh operatorov elektrosviazi [Legal protection of databases of telecommunication operators]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.14. M. 22 p. [in Russian].
32. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part]: Uhoda vid 27.06.2014 // Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2014. № 75. T. 1. St. 2125. [in Ukrainian].
33. Shapoval R.V., Shpak A.P. (2015). Adaptatsiia chynnoho zakonodavstva Ukrainy do vymoh yevropeiskoho shchodo zakhystu prav intelektualnoi vlasnosti [Adaptation of the current legislation of Ukraine to the European requirements for the protection of intellectual property rights] // Pravo ta innovatsii. 2015. № 2. pp. 32–36. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.3.33>

OCHRONA PAŃSTWOWA PRACOWNIKÓW ORGANÓW ŚCIGANIA I SĄDU: ASPEKT ADMINISTRACYJNY

Ihor Petrishak

*student Katedry Prawa Administracyjnego i Gospodarczego
Zaporoskiego Uniwersytetu Narodowego (Zaporoże, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0002-9758-3251

Petrishak@gmail.com

Adnotacja. Artykuł poświęcono podkreśleniu kwestii związanych z ustanowieniem podstawowych cech ochrony państwowej pracownikóW organóW ścigania i sądu poprzez określenie mechanizmu administracyjno-prawnego ochrony państwowej pracownikóW tych organóW, badanie prawa do stosowania ochrony państwowej i uprawnień, które go tworzą, wyodrębnienie podmiotów, które są uprawnione do otrzymywania ochrony państwowej, oraz ustanowienie systemu organóW, które są upoważnione do zapewnienia ochrony państwowej pracownikóW organóW ścigania i Sądu. Nacisk kładziony jest na wąskie podejście do określania istoty prawa do ochrony państwowej pracownikóW organóW ścigania i sądu oraz jego administracyjno-prawnego zabezpieczenia. Zaproponowano rozważenie mechanizmu administracyjno-prawnego ochrony państwowej pracownikóW organóW ścigania i sądu przez pryzmat takich elementów, jak: systemy instytucjonalne organóW administracji zapewniające ochronę państwową; normy prawne, za pomocą których zapewnione jest bezpośrednie zastosowanie władzy w procesie ochrony państwowej; podmioty, wobec których można zastosować ochronę państwową; stosunki społeczne, które kształtują się w sferze ochrony pracownikóW organóW ścigania i Sądu.

Znaczenie i szeroki zakres stosunkóW społecznych, w ramach których organy ścigania i sądy sprawują swoje uprawnienia, z jednej strony, oraz rozwój elementów mechanizmu egzekwowania praw ich pracownikóW – z drugiej pośredniczą w potrzebie dalszych badań nad tą problematyką.

Słowa kluczowe: mechanizm administracyjno-prawny, ochrona państwowa, prawomocność, działania specjalne, organ ścigania, sąd, pracownik, bliscy krewni.